

Sarcococca

Arjan Laros

Sarcococca is een nog veel te weinig toegepaste winterharde en wintergroene heester, die weinig onderhoud vraagt. Een nadere kennismaking met de meest algemene soorten.

Het zijn opgaande struiken met meestal verspreid staande, enkelvoudige, gaafrandige, leerachtige bladeren. Gewoonlijk zijn de bloemen wit; ze staan in kleine okselstandige tuilen. De planten zijn éénhuizig en éénslachtig: dus met aparte mannelijke en vrouwelijke bloemen aan één plant. De mannelijke bloemen met 4 tot 6 meeldraden, zijn gewoonlijk boven de vrouwelijke bloemen geplaatst. De brede witte helmraden van de meeldraden zorgen voor de bloemkleur. De vrouwelijke bloemen hebben 2 of 3 stijlen en een 2 of 3 hokkig vruchtbeginsel. De bloemen moeten het zonder bloembladen doen, maar geuren gewoonlijk sterk. Na

bestuiving ontstaat een ei- of bolvormige, vleesachtige bes, waarbij de restanten van de stijl nog zichtbaar zijn. Sommige soorten vormen worteluitlopers.

Afhankelijk van de opvattingen bestaat het geslacht uit zo'n 20 soorten, voorkomend in Zuid Oost Azië, het Himalaya gebied, Zuid West China, Afghanistan, Pakistan en één soort in het Zuid Amerikaanse Guatemala. De meest in cultuur voorkomende zijn *S. hookeriana* en *S. confusa*.

Cultivatie

Sarcococca kan worden aangeplant als solitair, vakbeplanting, voor het maken van blokken, hagen en als bodembedekker. Met name *S. hookeriana* var. *humilis* is hier geschikt voor omdat deze door de worteluitlopers een dichte mat vormt. Doordat de bloemen een sterke, zoete geur hebben, zijn ze uitermate geschikt om in de winter in pot naast de voordeur te plaatsen, om zo iedere bezoeker aangenaam te verrassen. Ook een haagje langs het voordeurpad is een 'must'. In het Von Gimborn Arboretum zijn vele meters van deze plant als haagje aangeplant. Takken met bloem kunnen ook als snijbloem binnenshuis worden gebruikt, al zal niet iedereen de sterke geur kunnen waarderen. Na de bloei kan desgewenst gesnoeid worden. De plant gedijt goed op de meeste (zelfs kalkhoudende) gronden, mits deze vochtig maar wel goed drainerend zijn. Een plaats in de halfschaduw geniet de voorkeur. In de volle zomermiddag zon kunnen de bladeren geel worden en zelfs verbranden. In de winter heeft ze graag beschutting tegen felle oostenwind. Deze planten zijn niet zo gevoelig voor ziekten en plagen. Als de planten erg droog en op de wind staan, zijn ze gevoelig voor een spint aantasting. *Sarcococca* wordt vermeerderd door zaaien en zomerstek.

De naam *Sarcococca* is afgeleid van het Griekse *sarx* (*sarkos*) wat vlees betekent en *kokkos* wat bes of vrucht betekent. De Nederlandse naam is dan ook letterlijk gezien 'vleesbes'. In mildere winters verschijnen van sommige soorten de sterk geurende bloemen al voor de kerst en zij wordt daardoor ook wel 'Christmas box' of 'Sweet box' genoemd. De relatie met *Buxus* is groot; beiden horen ze tot de Buxaceae en sommige *Sarcococca* soorten zijn ooit beschreven als *Buxus*. In Frankrijk noemt men haar 'buis parfumé' of geurbuxus. De bloemen zijn echter groter dan die van *Buxus* en vallen daardoor veel meer op.

Sarcococca hookeriana Baill.

Dit is een erg variabele soort en er worden thans 3 variëteiten onderscheiden.

Sarcococca hookeriana var. *hookeriana*

Dit is de meest algemene in cultuur. Het is een bossige, dicht vertakte struik met roodachtige twijgen. In haar

natuurlijk verspreidingsgebied kan ze tot 1.8 meter hoog worden. In cultuur wordt zij meestal niet hoger dan 75 tot 100 cm. Doordat ze langzaam groeit, doet zij daar toch enige jaren over. De bladeren zijn glimmend donkergroen, elliptisch of lancetvormig, 4 tot 8 cm lang, 1.5 tot 2.5 cm breed, de bladvoet en top op een punt uitlopend. De witte bloemen staan in trosjes van 3 tot 9 bijeen in de bladoksels. Vrouwelijke bloemen met 3 stijlen. De meeldraden zijn enigszins purperkleurig getint. Bloeit vanaf januari tot in maart.

De bolvormige vruchten zijn zwart van kleur en 4 tot 6 mm groot.

Deze soort is inheems in de Himalaya, van Nepal en oostwaarts, als onderbegroeiing in *Rhododendron*-bossen op een hoogte van 2100 tot 3600 meter. Groeit gemakkelijk op zure grond.

Sarcococca hookeriana was de eerste soort die in Europa werd geïntroduceerd.

In Nepal gebruikt men een afkooksel van de wortels tegen jicht.

Sarcococca hookeriana var. *humilis* Rehder & E.H. Wilson (synoniem: *Sarcococca humilis* Stapf)

Deze vormt een lage en dichte begroeiing en kan een uiteindelijke hoogte bereiken van 1.5 meter. In cultuur wordt zij zelden hoger dan 30 tot 50 cm. Twijgen roodachtig. Bladeren kleiner dan bij de soort; jonge bladeren iets bruinrood getint. Helmknoppen roze rood getint, meeldraden purperachtig. Het natuurlijk verspreidingsgebied is in China, provincie Hubei, Sichuan en Yunnan in struikgewas op een hoogte van 200 meter. Geschikt voor elke grondsoort en moeilijke, droge, schaduwrijke plekken. Zij verspreidt zich ook door middel van worteluitlopers en is daardoor uitermate geschikt als bodembedekker.

Sarcococca hookeriana var. *digyna* Franch.

Kenmerkend zijn de twee stijlen (i.p.v. drie bij de soort), het smallere blad en de groene twijgen. Is meer gedrongen en meer winterhard dan de soort.

Inheems in Yunnan en Sichuan. Werd door Wilson in 1908 geïntroduceerd. Roy Lancaster schrijft in zijn boek *Travels in China* dat hij nabij Cangshan (Yunnan) populaties ziet waarvan de stengels net zo paars zijn als bij de cultivar 'Purple Stem' in het Hillier Arboretum.

Mijn inziens behoren veel planten in cultuur onder deze naam tot de cultivar 'Purple Stem'.

'Purple Stem' (Hillier, Engeland 1960)

Deze cultivar heeft zwart paarse takken, bladstelen en middennerf. De bloemen zijn als die van de soort.

Sarcococca confusa Sealy

Deze soort doet zijn naam eer aan. Er is namelijk nogal verwarring over de afkomst van deze plant. Ze is in 1916 ontstaan uit zaad verzameld door Wilson in West China. Algemeen wordt aangenomen dat dit een (natuurlijke) hybride is met *S. ruscifolia*. Echter, in het wild zijn nooit meer dergelijke planten gevonden. Het is een dicht vertakte struik, tot 1.8 m hoog groeiend. In cultuur wordt zij zelden hoger dan 80 cm. De bladeren zijn elliptisch tot langwerpig eivormig, gepunt aan de top en stomp aan de basis, bovenzijde donkergroen, onderzijde lichter. Bloeiwijze in korte clusters van 1 tot 3 mannelijke en 1 tot 3 vrouwelijke bloemen. Soms ook alleen bestaande uit twee mannelijke of vrouwelijke bloemen. Helmknoppen geelachtig. Opvallend is dat er bloemen met zowel twee als met drie stijlen voorkomen. Bloeitijd (februari) maart – april. De vruchten zijn glimmend zwart.